

Ruske čete udrle v Nemčijo! Naglo prodiranje ruskih armad na Poljskem

Ruske in poljske čete se približale nemški Sleziji po okupaciji Varšave. Moskva poroča, da so prve dosegle do ozemlja, ki je oddaljeno samo 260 milj od Berlina. Komentator nacijske časniške agenture priznal kritično situacijo. Oddelki druge britske armade v novi ofenzivi na holandski fronti. Novi bombni napadi na nemška mesta in industrijska središča. Ameriške čete na Luzonu presekale glavno cesto, katera vodi v Manila

LONDON, 18. jan.—Naglo prodirajoče ruske čete so udrle v Nemčijo na točki, ki je okrog 250 milj južnozhodno od Berlina. in so odprle pot za prodiranje severno do Baltičkega morja, kar bi odresalo Vzhodno Prusijo od Nemčije.

Poročila iz Moskve javljajo, da so ruske čete udrle čez poljsko mejo v nemško Slezijo in da so oddaljene samo 40 milj od Breslava, glavnega mesta Slezije.

Nemška poročevalska agentura DNB je namamila, da so ruske čete udrle v Nemčijo v zgornjem delu Slezije.

Ruske čete, ki jim poveljuje maršal Rokosovskij, naglo prodirajo južno in severno od Varšave, glavnega mesta Poljske. Zasedle so trdnjavo mesto Modlin in čez 1000 trgov in vas. Prodiranje njegovih čet severno od Varšave bo odresalo Vzhodno Prusijo od Nemčije in odprlo pot v Gdansk ob Baltiku.

London, 18. jan.—Ruske in poljske čete so okupirale razvaline Varšave, poljskega glavnega mesta, in osvobodile prebivalce, kateri so bili pet let pod peto Hitlerjevih tolp. Zdaj se vale naprej proti nemški Sleziji in drobe odpor sovražnika. Prve so že dosegle na ozemlje, ki je oddaljeno samo 13 milj od Slezije.

Bliskovito prodiranje Rusov in Poljakov na 250 milj dolgi fronti je zasenčilo pohode nemških sil preko Poljske l. 1939 in preko Francije l. 1940. Czestochova, "poljsko sveto mesto," ki leži 125 milj južnozhodno od Varšave, je tudi padla. Nepotrebno poročilo pravi, da so Rusi zavzeli tudi Krakov, zgodovinsko poljsko mesto in vojaško trdnjavo.

Ogromna ruska oborožena sila se vala po poti v smeri Berlina. Poročilo pravi, da šteje čez dva milijona mož. Ta sila je že zdrobila vse nemške obrambne linije, ki se raztezajo od Vzhodne Prusije do Karpatov. Izgleda, da je nihče ne more ustaviti. Czestochova je oddaljena samo 260 milj od Berlina.

Poljska vlada v Lublinu je objavila prvo poročilo o okupaciji Varšave. To je nekaj ur pozneje potrdil maršal Stalin v povelju dneva. Stalin je dejal, da gre za zasluga za okupacijo Varšave maršalu Gregoriju Žukovu, poveljniku zborov prve ruske armadne grupe, in poljskim četam, ki se borijo proti Nemcem na strani sovjetskih sil.

Ruske in poljske čete so pretrgale omrežje cest, ki vodijo v Berlin, z okupacijo Zyrowa, železniškega križišča, 25 milj južnozhodno od Varšave. V dvanajstih urah so prodrle 25 milj daleč in zasedle čez 800 naselbin.

Moskva molči o operacijah sovjetskih sil v Vzhodni Prusiji. Radio Berlin je naznanil, da so Rusi v ofenzivi na več milj dolgi fronti znotraj Vzhodne Prusije.

Uradni komunikacije, objavljen danes jutraj v Moskvi, omenja operacije v Budimpešti. Rusi so zavzeli nadaljnjih 50 blokov glavnega ogrskega mesta. To pomeni, da je samo 150 blokov Budimpešte še pod kontrolo nemških in ogrskih čet. Čez sedem tisoč Nemcev in Madžarov je

ROOSEVELT ZAHTEVA KONSKRICIJO DELAVCEV

Kongres naj sprejme predloženi zakonski načrt

ODPOR PROTI OBVEZNEMU DELU

Washington, D. C., 18. jan.—Predsednik Roosevelt je pozval kongres, naj takoj sprejme zakonski načrt, ki določa obvezno delo za moške v starosti 18 do 46 let, ki niso v armadi in ne delajo v vojnih industrijah. Rooseveltovo zahtevo vsebuje pismo, naslovljeno kongresniku Mayju, demokratu iz Kentuckija in načelniku odelca za vojaške zadeve. May je avtor zakonskega načrta, ki je bil predložen kongresu v sprejetje.

Kakor Roosevelt, sta tudi general Marshall, šef generalnega štaba, in admiral King, vrhovni poveljnik bojne mornarice, pozvali kongres, naj sprejme načrt. V skupnem pismu kongresniku Mayju sta priporočila takojšnjo akcijo. Maršal je dejal, da mora armada dobiti najmanj 600,000 rekrutov do 30. junija, da nadomestijo one vojake, ki so bili ali pa bodo ranjeni v bitkah na frontah v Evropi in na Pacifiku.

Zakonski načrt določa, da moški v starosti 18 do 45 let, ki niso v armadi in ne upoštevajo v vojnih industrijah, pridejo v delovne bataljone. Prejemali naj bi vojaško plačo, toda deležni ne bi bili privilegijev vojakov in vojnih veteranov.

Voditelji unij Kongresa industrijskih organizacij in Ameriške delavske federacije vztrajajo v opoziciji. Izjavili so, da bi obvezno delo zaviralo, ne povečalo, produkcijo vojnega materiala. Voditeljem teh unij sta se pridružila Martin H. Miller, reprezentant bratovščine železniških spremnikov, in Frederick C. Crawford, predsednik Zveze ameriških tovarnarjev. Miller je dejal, da zakonski načrt predvideva totalitarno kontrolo vojne ekonomije, Crawford pa je pobiljal trditve o pomanjkanju delavcev v vojnih industrijah.

Kavsanje med Poljaki v Londonu

Rackiewicz zavrnil predlog kričanskih demokratov

London, 18. jan.—Poljski predsednik Rackiewicz je ignoriral nasvet glede reorganiziranja ubožne vlade. Predsedništvo te naj bi ponovno prevzel Stanislaw Mikolajczyk, vodja kmečke stranke, ki je za zblizanje s sovjetsko Rusijo. Trenje med člani poljske ubožne vlade se je postrilo in vse kaže, da ne bo reprezentirana na sestanku "velike trojice".

Rackiewicz je zavrnil predlog stranke kričanskih demokratov, naj skliče konferenco predstavnikov štirih vodilnih političnih strank, na kateri naj bi se vršila razprava o reorganiziranju vlade. V sedanjih vladah, katere predsednik je socialist Tomasz Arciszewski, niso reprezentanti kmečke stranke. Celotno v socialistični stranki je nastal razkol.

Manjšinska grupa v socialistični stranki se pogaja z Mikolajczykom glede formiranja nove vlade. Dosedanja pogajanja še niso prinesla nobenega rezultata. Britski premier Churchill prezira sedanjo poljsko vlado in odklanja razgovore z njenimi člani.

Rackiewicz je, ko je zavrnil predlog stranke kričanskih demokratov, naj skliče konferenco

Domače vesti

Ranjen na bojišču

Girard, Ohio.—Družina Frank Racich je bila obveščena od mladšega sina Johna, da je bil ranjen in se nahaja v bolnišnici. On je topničar na bombniku. Ta družina je že izgubila starejšega sina v vojni.—Družina Joseph Loppanja je bila pred časom obveščena od vojnega departamenta, da je njen sin Joseph pogrešan. Sedaj se je pa sam javil iz nemškega ujetništva.

Poklican k vojakom

Hutchinson, Pa.—Dne 27. dec. je bil poklican k vojakom Eugene Rhome, član društva 683 SNPK. Doma je pustil ženo in otroka. On je že štirinajsti član tega društva v službi Strica Samma.

Pogrešan v vojni

Ely, Minn.—Anton Zbašnik, gl. tajnik ABZ, je bil obveščen od vojne oblasti, da je njegov sin Gilbert pogrešan na evropskem bojišču od 21. dec.

Zavezniki ne bodo nasičevali Nemcev

Nova proklamacija generala Eisenhowerja

Paris, 18. januarja.—General Dwight D. Eisenhower je obvestil nemško ljudstvo, da se ne more zanašati na zavezniško vojaško vlado, da ga bo zalagala za živili, obleko in kurivom po kapitulaciji Nemčije, temveč na svoja lastna sredstva. Politika požgane in opustošena zemlje umikajoče se nacijske armade bo le povečala trpljenje nemškega ljudstva. Eisenhowerjeva proklamacija je bila prečitana na radiopostajah v Evropi.

"Zavezniške armade bodo v prvi vrsti zadostile svojim potrebam," pravi proklamacija. "Ako bo mogoče, bodo pomagale le prebivalcem dežel, katere so opustile nemške armade. Nemški kmetje in delavci naj skrbijo, da jih nacija ne oropajo v času prodiranja zavezniških armad proti Berlinu. Nemške oborožene sile bodo poražene in nemške pokrajine okupirane. Naš cilj je popolno uničenje teh sil in strmoglavljenje nacijske vlade."

Proklamacija dalje pravi, "da preprenenje ekonomskega položaja po porazu nacijske vojne mašine zavis od odpora nemškega ljudstva proti nacijem, ki uničujejo lastnino in naravna bogastva v pokrajinah pred okupacijo teh po zavezniških četah. Politika opustošenja in požiganja ne bo prizadela zaveznikov, ker so preskrbljeni s potrebščinami, temveč le nemško ljudstvo. Dokler se bodo poveljniki nemških armad pokorili ukazom nacijev z namenom, da se podaljša brezupen odpor, bodo zavezniške sile na kopnem in v zraku zadajale težke udarce Nemčiji in uničevale njeno bogastvo. Trpljenje nemških mas se bo množilo in ljudstvo bo moralo prevzeti odgovornost, če bo pomagalo nacijem, ko bo Nemčija postala puščava."

Zidje v Palestini posvarjeni

Kairo, Egipt, 18. jan.—James Grigg, reprezentant Velike Britanije na Srednjem vzhodu, je posvaril žide v Palestini, da bodo izgubili podporo kričanskega sveta, če ne bodo likvidirali terorističnih gangov. On je rekel, "da so mnogi smatrali židovski problem za konflikt med židi in Arabci in Veliko Britanijo za posredovalko, a so se motili. Svet zdaj obsoja razvoj gangstev nacijskega tipa v Palestini."

reprezentantov političnih strank, ponovno demonstriral svoje sovraštvo do sovjetske Rusije.

Debata o situaciji v Grčiji

Laboriti spet obsodili britsko intervencijo

London, 18. jan.—Očitno je, da bo imel premier Churchill težko stališče, ko se prične debata v parlamentu glede situacije v Grčiji in britske vojaške intervencije v prilog vladni premijerji Plastirasa in grški reakciji.

Laboriti, med temi George Strauss, so ponovno obsodili Churchillovo intervencijo. "Položaj v Grčiji je neznosen," je rekel Strauss. "Churchillova vlada izvaja politiko, ki je v nasprotju z željami ogromne večine ljudstva v Veliki Britaniji in Grčiji. Churchill je dal vso podporo grški reakciji, ko je zagnal britske čete v boj proti levicarjem."

Laborit Frank Bowles je dejal, da bo delavska stranka zahtevala pojasnila od Churchilla. On bo moral dati odgovor na vprašanje, zakaj so bile britske čete vržene v akcijo proti levicarjem v Grčiji, ne pa poslano na fronte, na katerih bi se lahko borile proti Nemcem.

Laboriti bodo zahtevali v parlamentu takojšen odpoklic britskih čet iz Grčije.

Poljaki pozdravili osvoboditev Varšave

Deklaracija predsednika ubežne vlade

London, 18. jan.—Tomasz Arciszewski, predsednik ubežne poljske vlade, je pozdravil osvoboditev Varšave, zaenot pa je v deklaraciji namignil, da bo njegova administracija pritiskala na zaveznike, naj jo priznajo kot legalno vlado vse Poljske.

Okupacija poljske prestolnice po ruskih četah je ponovno potisnila na površje konflikt med poljsko ubežno vlado in Moskvou. Gotovo je, da bosta morali Velika Britanija in Amerika revidirati svoje stališče napram poljskemu odboru v Lublinu, katerega je Stalin priznal.

Prav tako je gotovo, da bo vlada v Lublinu prenestila svoj sedež v Varšavo pred sestankom med Stalinom, Churchillom in Rooseveltom.

Deklaracija predsednika poljske ubežne vlade je v bistvu tudi goreč apel na Veliko Britanijo in Ameriko, naj ne revidirata svojega stališča. "Po petih letih nacijske okupacije so bili invaderji poginili iz Varšave," je dejal Arciszewski. "Nobena druga evropska prestolnica ni toliko trpela pod peto nemških okupatorjev kot Varšava."

Nacijska navodila nemškim vojakom

Ustrele naj vsakega bojazljivca

Bern, Švica, 18. jan.—Voditelji nacijske stranke so izjavili, "da je naša volja za odpor proti sovražniku edina stvar, ki nam je ostala," in pozvali vojake, naj ustrelje vsakega bojazljivca, ki bi skušal odložiti orožje in se podati.

Voditelji so v glasilu svoje stranke, ki se razpečava med nemškimi četami, naglasili, da navodila se aplicirajo na visoke častnike in prostake. Ta so v soglasju z odredbami, katere je sestavil in uveljavil Heinrich Himmler, načelnik Gestapa, nacijske tajne policije, ki je tudi poveljnik nemške notranje sile.

"Naša volja za odpor mora prevladovati v borbi proti močnim sovražni sil, dokler ne bo novo orožje zagnano v akcijo," pravi nacija. "Kdor bi skušal sabotirati to voljo, mora biti uničen."

PROCESI PROTI KOLABORATORJEM V FRANCIJI

Cez 80,000 aretiranih po izgonu Nemcev iz dežele

Paris, 18. jan.—Problem, našaajoč se na postopanje proti izdajalcem, špionom in kolaboratorjem, je kompliciran in izval je trenja. Nesoglasja so nastala glede pravičnosti glede naloženih kazni in smrtnih obsodb.

FRANCOSKA SODIŠČA ZAPOSLENA

Državna sodišča, katera je ustanovil general Charles de Gaulle, predsednik začasne vlade, z dekretom, so doslej izrekli 2200 obsodb. Tristo obtožencev je bilo obsojenih v smrt, čez tisoč pa v dosmrtno ječo.

Sodišča po bila ustanovljena v vseh francoskih provincinah. V pariškem distriktu so bile sestavljene obtožnice proti 5500 osebam. V jetnišnici St. Denis se nahaja čez dva tisoč jetnikov.

Justični minister De Menthon je dal instrukcije sodiščem, naj pospešijo obravnave. Vse mora biti zaključeno do prihodnjega junija. Ustanovljeno je bilo posebno sodišče, ki ga tvori pet članov. To bo sodilo maršala Petaina in vse one, ki so služili kot ministri v njegovi in Levalovi lutkarski vladi v Vichiju. Petain in Laval, ki sta pobegnila v Nemčijo, bosta obsojena v odsotnosti.

Med onimi, ki so bili aretirani na obtožbo izdajstva, špionaže in sodelovanje z Nemci v času okupacije, so industrijci, zdravniki, odvetniki in drugi profesionalci. Obravnave bodo v večjem obsegu razkrile, kaj se je godilo v Franciji, ko je bila pod okupacijo nemške oborožene sile.

Francoski delavci zahtevajo čistko

Zborovanja unij v francoskih mestih

Paris, 18. jan.—Zahteve, da se mora čistka poostri, so se slišale na zborovanjih delavskih unij v Parizu in drugih francoskih mestih.

Benoit Franchon, glavni tajnik Zveze delavskih unij, je zahteval totalno čistko na zborovanju svoje organizacije v Parizu. Zahtevo je podprl Jacques Duclos, tajnik komunistične stranke. Slednji je naglašal potrebo radikalne čistke.

Problem pospešitve okrevanja francoskega gospodarstva in uposlavitve 600,000 brezposelnih delavcev v Parizu in okolici je povezan z iztrebitvijo onih, ki so sodelovali z nemško okupacijsko silo v Franciji. Franchon in Duclos sta izjavila, da bosta pritiskala na začasno francosko vlado, katere predsednik je general Charles de Gaulle, za akcijo proti kolaboratorjem.

Razprava o zvišanju plač voznikom

Chicago, 18. jan.—Vojni delavski odbor je vzel v pretrus vprašanje zvišanja plač voznikom tovornih avtov v Chicago in okolici. Odbor je glede tega zahteval voditelje unije in delodajalce. Pričakuje se, da bodo plače voznikom zvišane. Unija ima čez 15,000 članov.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (vključno Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaznanih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (trike, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Grčija je "rešena"

Kot čitamo, je "civilna" vojna v Grčiji zaključena. To vsaj v Atenah in v okolici, v hribih pa še odmevajo strelji. ELAS ali grška levičarska armada je bila po 40 dneh bojev temeljito porazena po angleški vojski, ki je bila v pretežni meri oborožena z ameriškim "lendleaseim" orožjem. Bila je porazena vojaško in politično. Grčija je zdaj "rešena."

Tega poraza je bilo pričakovati, kakor hitro je Churchill arogantno naznanil v parlamentu, da je bila proti grškim "komunistom in banditom" poslana močna oborožena sila. Pozneje smo čitali, da je angleška vlada poslala v Grčijo sedem divizij, kar pomeni blizu sto tisoč mož, ako so bile poslane polne divizije. Proti Nemcem je bila Anglija poslala le par divizij, ker več jih ni bilo treba, kajti grški partizani so bili že sami večinoma očistili deželo nacističnega okupatorja.

Nemci so se začeli umikati iz Grčije, ko je ruska armada začela prodirati v Jugoslavijo; pri tem so jim pridno pomagali tudi grški partizani, ki so jim bili stalno za petami in tudi zaplenili velike količine orožja, municije in druge opreme. Nemci so ostali le na nekaterih grških otokih, predvsem na Kreti, ker niso imeli transportacije. In Kreta, največji grški otok, je še danes v njih rokah. Toda za Anglijo je bilo važnejše, da je poslala močno armado proti grški osvobodilni vojski kot proti Nemcem na Kreti. Te bo že dobila v svoje roke—mogoče brez večjih bojev, če prej ne, pa s kapitulacijo.

Tako je zdaj Grčija dobila novega gospodarja, ki se razume na vladanje podložnih ljudstev, kajti v tem ima večstoletno prakso. General Scobie, o katerem prej nismo nobenkrat slišali, se je izkazal za "jelenega moža"—vsaj v svojih izjavah in arogantnem obnašanju. On je seveda le izvršil Churchillovo povelja.

Kot je razvidno, je vse tako urejeno, da se s pomočjo angleških bajonetov v Grčijo zopet povrne kralj Jurij, in to neglede kaj misli velika večina grškega prebivalstva. Kot pravi londonski socialistični tednik Tribune, katerega urejuje poslanec Bevan, ima v poseti kopijo telegrama, v katerem je kralj Jurij sporočil svojim ljudem v Atenah; da mu je Churchill zagotovil, da zopet zasede svoj prestol, "ko se duhovi pomirijo." Šele po tem zagotovitvi je pristal na regentstvo. (Kakor je razvidno, sedaj išče enako "zagotovitvo" tudi Jurijev žlahtnik kralj Peter in je zato inasceril "revolucijo" proti Tito-Šubišičevi pogodbi.)

Tako je bila "odvrnjena" civilna vojna v Grčiji—z zadušitvijo levičarskih elementov v krvi še predno si je moglo grško ljudstvo postaviti taklo vlado, za kakršno bi se večina izrekla. In za kakšno vlado bi se izrekla večina, je znano Churchill, Juriju in vsej grški reakciji, ki je bila ali pasivna ali pa je pridno sodelovala z nacističnimi okupatorji. To reakcijo so zdaj posadili v sedlo angleški bajoneti, ki jo bodo tudi protektirali.

Iz izjav generala Plastirasa, načelnika začasne vlade, je razvidno, da se bo civilna vojna v Grčiji še nadaljevala, dokler osebovina fronta ne bo popolnoma uničena. To je razvidno posebno iz njegove izjave, v kateri je rekel, da pogodba glede sklenitve premirja med generalom Scobijem in zastopniki partizanov ne obvezuje njegove vlade. Zavrnil je tudi vsako zahtevo po novi koalicijski vladi, v kateri bi bili reprezentirani tudi levičarski elementi.

Nadaljnji razvoj v Grčiji je odvisen od tega, kaj stori angleška vlada. Ampak odvisno bo tudi od tega, kaj stori angleška delavska stranka. Če se ji ne posreči preusmeriti Churchillove politike napram Grčiji, sploh napram vsem "osvojenim" državam, in če bo kljub temu še ostala v koalicijski vladi, tedaj bo tudi sama nosila odgovornost in posledice za to imperialistično politiko.

Referendum avtnih delavcev

V prihodnjih par tednih bo članstvo največje unije v Ameriki in sploh na svetu odločilo z referendumom, ali se njih organizacija (United Automobile Workers—UAW) še v bodoče drži ali se odreče protistavkovni politiki, kar je politika vsega organiziranega delavstva v tej deželi, dokler traja vojna. To je oficijelno stališče skoraj vseh unij.

Na zadnji konferenci UAW je bilo to največje sporno vprašanje, o katerem so se vrtila tri polmenske glasovanja. Konvencija je končno še potrdila to politiko s pogojem, naj o tem vprašanju odloči članstvo samo z referendumom. Konvencija je tudi zaključila, da glavni stan unije ne sme voditi nobene agitacije ne za, ne proti.

In tako je zdaj to vprašanje pred članstvom avtne unije, ki šteje okrog 1.250.000 članov. Vrh se tudi živa agitacija za in proti. Ker ima glavni stan unije vezane roke, vodi kampanjo za odobritev te politike glavni stan CIO. V to kampanjo je zdaj vprežen ves njegov aparat, kajti če bi se večina izrekla za preklje te politike, bi bil to velik udarec za vodstvo CIO. Aktivni so tudi krajevni unijski odbori za in proti.

Ta referendum je predvsem značilen radi tega, ker je javna manifestacija demokratičnega ustroja največje unije v deželi. Pri mnogih, sploh pri večini organizacij, delavskih in drugih, sklepajo o važnih vprašanjih le voditelji ali kvečjemu delegati. Pri bizniških korporacijah pa sploh nima nihče drugi besede kot majhno število direktorjev, ki se tudi sami izvolijo iz leta v leto, dokler hočejo. Delničarji nimajo nobenih najmanjše besede. Faktično je tudi najbolj raketska unija bolj demokratična kot je najbolj "demokratična" korporacija. Pri slednji ni nobene možnosti za revoltiranje delničarjev, medtem ko taka možnost obstoji pri sleherni delavski organizaciji.

Glasovi iz naselbin

O TEM IN ONEM

Canton, O.—Ljudje tarnajo, ko so spoznali, da Atlantski čarter počasi polzi v pozabnost.

Na valovih severnega Atlantskega oceana, v času najbolj kritične ure Velike Britanije in njenega imperija, je bil postavljen temelj za preuredbo starega sveta.

Anglija se je od tistega časa s pomočjo Amerike postavila ponovno na noge in ponovno pokazala svojo staro barvo v politiki. Ta dežela je bila vedno zatočišče in zadnja nada preganjanih despotov in torijskih Churchillov, da to tudi ostane v bodočnosti. Interesu Velike Britanije so vedno služili taki gospodje, po čijih žilah se pretaka kraljevska kri. To gospodo želi Churchill spraviti na stara mesta, a obenem pa poudarja paragrafe Atlantskega čarterja, kateri govorijo o samoodločevanju narodov.

Kako pa se Churchillova politika ujema s paragrafi Atlantskega čarterja, je pa druga stvar!

Veliki so vedno reševali male in kakor kaže, jih bodo tudi danes rešili, seveda po svoje. Churchill in Stalin pa sta si tudi precej dolžna drug drugemu, zato sta se odločila, da rešujeta po svoje vsak v svoji sferi.

Stalin bo uspel v centralni Evropi in na Balkanu, in sicer zato, ker tem državam ne preostaja nič drugega kot povezati se z Rusijo. Kako pa bo uspela Churchillova politika v njegovi sferi, bomo videli pa jutri.

Neki nacistični veljak je vzpodbujal Madžare, naj napravijo iz Budimpešte drugi Stalingrad, pozabil pa je povedati, da so inferno Stalingrada zdržali Rusi in ne Madžari.

Bivša Avstro-Ogrska, po kateri tako strašno hrepeni sin Zite, ki je bila zadnja kronana baba dvoglave monarhije, je bila romantična država. Stela je 55 milijonov prebivalcev, imela lepa jezera, gorovja, krasna polja in neizmerno gozdove. Tudi veliko število gradov in nešteto plemečev je imela, princev in princez, ki so lastovali ogromna podedovana posestva. Zaeno pa so imeli vso svobodo, kar je bilo v monarhiji.

Zgodovina vladarjev Avstro-Ogrske, zgodovina Habsburžanov je zelo pisana. V vsakem drugem odstavku najdete opombe o ljubavnih aferah članov habsburške hiše.

Bivša monarhija se je ponašala, a zaeno zatirala slovanski življenjski slog, da je poitaljančevala slovansko Primorje od Trsta pa do Boke Kotorske. A to ni vse! V Vojvodini in Transilvaniji je naseljevala Saksonce, prav tako je ponašala spodnjo Štajersko in del Koroške ter pomagala naseljevati Nemce v najlepše pokrajine tedanje Češke.

Potem pa je pričela neprestano ogražati bivšo Srbijo, katero je hotela ekonomsko in politično zadušiti. Da, to je delala, dokler je nista Gavrilo in Princip arušila iz njenih temeljev.

Najboljša kvaliteta grozdja raste na otoku Madejri, v Siciliji, Californiji, Italiji, Španiji, v okolici Tulaza in Bourdeauxa na Francoskem. Iz tega grozdja iztisne najboljše kapljico, ki te okrepči, ako jo zmerno uživaš, ako pa jo piješ preko mere, potem pa napravi iz tebe kroničnega pijanca—norca.

Neko 24 let staro dekle v Californiji, ki se je bolj zanimalo za ljubezen raznih Chaplinov kot pa za filmsko kariero, zahteva od sodišča, da določi, da bo njena 14 mesecev stara nezakonska hčerka rastle pod imenom Chaplin.

Ubogi otroci, ki pridejo na svet na račun razbrzdane spolne ljubezni, nato pa postanejo tarča sodišča in širše javnosti. Toda tak je svet, tak je bil večeraj in tak bo jutri. Taki slučajji so bili in bodo. Cloveški možgani so prešibki, preveč otročji, da bi se mogli vedno upreti moči narave. Michael Chok.

V POMOČ BEDNIM

Klein, Mont.—Društvo št. 132 SNPJ je na svoji zadnji seji izvolilo dva člana, da gresta nabirati prispevke v pomoč bednim v stari domovini. Izvoljena sta bila Frank Čebul in Anton Miklič, ki sta nabrala \$84.75. Ta vsota je bila poslana na urad SANSa v Chicago, ki jo je nato odposlal na pristojno mesto v New York.

Prispevali so sledeči: Andrew Mlekuš in žena \$6, po \$5 pa Anton in Stefanija Gabrik, Frank in Mary Čebul, Anton in Rozalija Miklich, Andy in Paulina Komac, Joe in Anna Bajde, John in Anna Zupan, John in Karolina Janc, Louis in Mary Čadež, ter Karl Koejančič in žena. Rokinja Banovec je prispevala \$4.50, drugi rojaki in rojakinje pa manjše vsote, tako da je skupna vsota znašala kot zgoraj navedeno.

Iskrena hvala vsem prispevalcem za njihovo naklonjenost in podporo.

Anton Miklič, Frank Čebul.

POROČILO IZ PENNE

West Middlesex, Pa.—Božične praznike smo dokaj dobro obhajali. Mladinski krožek je na božični večer priredil primerno igro in zapel nekaj pesmi. Vstopnina je bila prosta, le pri vstopu v dvorano je tajnika pomozne akcije Frances Gorenc sprejemala prostovoljne prispevke v pomoč bednim v stari domovini. Nabrala je \$50. Nekateri so dali dolar, nekateri pa nič; med zadnjimi sem bil tudi jaz. Tisti, ki nismo nič dali, lahko to še storimo, kajti prispevki se sprejemajo vsak dan.

Vsi vemo, da je pomoč rojkom v stari domovini nujno potrebna. Trpljenje je veliko in pomankanje vseh življenjskih potrebščin je splošno. Zato pa nabiramo prispevke v denarju in blagu. Ako kdo pozabi dati, ga malo pocukamo. V stari domovini jim bo vse prav prišlo. Tukaj imamo vsega dovolj, tudi

denarja, ki ga večkrat nepotrebno trošimo. Tukaj imamo postojanko št. 30 SANS in podružnico št. 13 JPO. Dobro bi bilo, če se bi ti dve postojanki združili, morda bi na ta način naše pomozno delo bolje uspevalo. Ampak sedaj se moram vrniti nazaj k naši božični priveditvi.

Razume se, da je glavno vlogo igral Miklavž, kakor je pač navadno ob takih prilikah. Prišel je skozi glavni vhod v dvorano. Imel je belo brado in rdečo obleko. Seveda je imel tudi veliko vrečo, iz katere je vlekel razna darila. (Kaj vse sem dobil, ne bom povedal, ker bi me morda prištevili k "ta malim.") Miklavž me nikdar ne pozabi in tudi to pot me ni, za kar se mu prav lepo zahvalim, upajoč, da me prihodnjič spet podari.

Decembarske ali glavne letne seje so končane, uradniki so večinoma stari ali prejšnji, tako da smo naše voljite skončali dokaj hitro, nato pa se zabavali ob okusnem prigrizku in dobri kapljici. Rečem vam, če bi imeli več takih sej v letu, potem bi bile naše seje bolj številno obiskane.

Naš Slovenski dom je na zadnji seji sklenil nekaj posebnega. Tajnik in blagajnik sta naznanila, da je na razpolago 10 tisoč; nakar so zborovalci sklenili, da se vsem onim, ki imajo certifikate v obliki zadolžnic, izplačajo vse zaostale obresti po štiri odstotke, kar bo skupaj znašalo čez štiri tisoč dolarjev. To je pač nekaj posebnega za našo nasebino, odkar obstoji SDD, kajti sedaj se šele prvič obrestuje. Časi so boljši in prav je, da si je Dom toliko opomogel. Tisti, ki so v krizi vsled nezaupljivosti vzeli zadolžnice (delnice) ven, se bodo danes vprašali, čemu so to storili, ker niso dobili obresti, kajti Dom takrat ni imel denarja in ga niso mogli prisiliti, da bi jim plačal obresti.

Sneg nam dela dokaj pregeljav, ker zavlačuje promet na cestah. Letošnja zima je namreč bogata na snegu in mrazu, ampak čez dober mesec se bo morala umakniti pomladi, ki se včasih pojavi že v marcu. Srečni smo, ker smo se dobro založili z raznim živežem, poleg tega pa smo si pripravili nekaj klobasic, ki zelo prav pridejo zlasti v predpustnem času.

Anton Valentincič.

Gallup, New Mexico.—Društvo št. 120 SNPJ je pooblastilo Mary in Jennie Marinšek, da gresta od hiše do hiše nabirati prispevke za našo pomozno akcijo v korist bednim v stari domovini. Nabrana vsota je znašala \$164.50, ki je bila poslana tajniku SANSa v Chicago.

Prispevali so sledeči: John in Julia Novak \$25, društvo 120 SNPJ \$10, po \$5 pa Frank Iskra, Anton Gantar, Jennie Marinšek, Frank in Mary Marinšek, Mary Tomac, Mary Jones, George Petranović, Julia Berlovič, Louis Butkovič, Frank Gantar, Anton Chicado, John Mesič, Pete in Mary Mervoš, Tony Janković, John Kozeliski, Katarina Topič in Walter Matkovič, več drugih pa je prispevalo po \$3, \$2 in \$1, kar je skupaj znašalo \$164.50.

Iskrena hvala vsem darovalcem. Upam, da bomo tudi v bodoče pomagali bednim v stari domovini.

Mary Marinšek.

NEKOLIKO RAZMOTRIVANJA

Bellingham, Wash.—Leto 1944 je šlo v zaton. Kaj nam prinese leto 1945? Bogve... Mir v Evropi? Najbrže ne, čeprav bo Nemčija premagana, vsaj tako se sodi. Glavno vprašanje je, kako preprečiti nadaljnje vojne, kar menda skrbi tudi nas navadne delavce.

Čitam razne revije in časopise in skušam priti do dna, kaj je vendar vzrok, da ni upanja za stalen mir. Nekateri priporočajo močno tretjo stranko, drugi gredo mimo tega vprašanja dalje naprej v—Indijo in druge kontinente, kjer je bogastvo bodisi v zemlji ali nad zemljo. Nekateri majhni ljudje, ki bi radi bili veliki, pa se bavijo s politiko. Milijoni pa so se pridružili "sv. očetu" in z njim mislijo na mir. Tako ne vem, komu bi se pridružil, kdo ima najboljše načrt za mir. Imamo pa tudi razne večake, ki imajo oz. vidijo pravi vzrok vojn, in njihova priporočila niso sprejemljiva... so preveč revolucionarna... zoperna velebiznisu... in tako je temelj na katerem naj bi se zgradil stalen mir, še zelo globoko v zemlji... Tako vse kaže, da so obupali, da bi prišli do zaželjene skale, na kateri naj bi se zgradila tako zaželjena stavba, Vseposvoda močvirje, v katero se počasi pa stalno pogreza stari in izčrpani socialni in ekonomski red, kate-rega Bog je profit in vera, da je Bog ustvaril zaklade zanj in sužnje, da mu služijo.

Odkar je človek zagospodaril nad živaljo, se je lotil tudi sočloveka; bil je kanibalec ali ljudžerec. Tega menda danes ni več, torej je le v toliko napredoval, da ne ubija zato, da bi imel meso za pozneje... Ubija in mori pa vendarle... In kaj je prilično mar, če ga pokopljejo ali požrejo?... Pa to še ni vse! Možu s sosedskega sveta Marsa bi se čudno zdelo, da ne verjetno, da se med seboj pobijajo tisti, ki si laste naslov—civilizirani narodi. "In zakaj se?", bi vprašal začuden. Kdo bi mu mogel dati opravičljiv odgovor?

V prvi vojni je človek človeka ubijal zaradi demokracije—tako so rekli—v začetku sedanje vojne smo pa slišali razne komentarije, da je vojna "matega človeka", da je svetovna "revolucija"... Zda pa, ko se bliža vojna v Evropi h koncu, pa so tisti komentatorji utihnili. Zda študirajo, kakšen naj bo mir in kakšno zdravilo za Nemčijo. In to ni lahka naloga, ne za Roosevelta in ne za Churchilla, dočim je Stalin dosegel že tri četrtine, kar je hotel. On ima narejen svoj povojni načrt. Roosevelt in Churchill zastopata stari red, mednarodni trust, Stalin pa novi red ali komunizem. Zapreke so tukaj. Kako naj se uredi stari in novi red, da bosta lahko živela skupaj v harmoniji? A prepad je nepremostljiv. Stari red se je debelil ob ropanju in zasluževanju primitivnih narodov, dočim novi red ali komunizem si prizadeva te narode izobraziti in organizirati proti izkoriščevalcem. Mogoče bo kdo rekel, da ne vem, kaj pišem. Nič za to, vsak ima pravico kritizirati.

Neki moj kritik je zadnjič zapisal, da hvalim Stalina. To ni res. Jaz ne hvalim in ne gram, ker se zavedam, da sem premajhen—nepomembna ničla, da bi take ljudi hvalil. Skušam pa razumeti mednarodne zapletitve, ki me zelo zanimajo. Živo so mi v spominu dogodki zadnjih let, odkar je Nemčija v prvi svetovni vojni podila ruske vojske, kateri niso imeli municije in ne volje nadaljevati boja. Prav tako mi je v spominu, kako sta potem Lenin in Trocky "izdala" Rusijo v Brest-Litovsku. Potem so sledile težave ruskega naroda, spor med Stalinom in Trockym ter grozeča profirevolucija, nato "pogodba" med Hitlerjem in Stalinom in končno—vojna, katere se je Stalin tako bal. On je dobro vedel, zakaj so dajali potuho Hitlerju tedaj, ko je kršil versajsko pogodbo in marširal v Porurje in dalje.

Tedaj so bili za Stalina težki časi. Proti njemu niso bili samo mednarodni kapitalisti, pač pa tudi mnogi delavci. A danes je on zmagovalce. In kakšen koli mir, sovjetski Rusiji bo prinesel sad, Oni dan mi je dejal: "Naj prijatelj: 'Ja, potem pa se bodo vsi združili in napadli Ru-

sijo." Odgovoril sem mu, da ne verjamem. Sovjetov ne bo nihče napadal. O tem sem prav gotovo. Zelo, zelo sem radoveden, kako se bo vse razvijalo na tem pukljastem svetu. Mislim, da bomo doživeli še mnogo presenečenj v prihodnjih letih, ako bomo živeli. Pozdrav čitateljem Prosvete.

George Gornik.

POVEST IZ ŽIVLJENJA HELENE JAGROVE

Spisal Joseph Ule (Milwaukee)

I.

V državi Wisconsinu, v okraju Waukesha, je živel na 120 akrov veliki farmi Andrej Jagro s svojo ženo Kati in hčerko Heleno. Njegova hiša je stala med sadnim drevjem, v bližini beton-ske ceste, ki je vodila proti severu. Nedaleč od hiše pa je imel velik hlev, garažo in kokošnjak. Na zapadni strani hleva pa je bil ograjen velik pašnik. Nekaj korakov od hiše pa je rasla lipa in poleg lep vrt, na katerem je bilo polno krasnih cvetlic in sočivja. Pod lipo pa je stala klop, na kateri je počivala družina, kadar je bilo delo končano.

Zemlja Jagrove kmetije je bila zelo rodovitna in vse je bujno rastle in uspevalo, kar so posadili ali pa posejali. Ker je bilo tudi podnebje zelo ugodno, so vsako leto pridelali obilo poljskih pridelkov, kateri so bili glavni vir dohodkov Jagrove družini.

Jagrova hčerka Helena je bila stara komaj 14 let in znala je že tako pametno gospodinjiti v hiši, da je lahko šla njena mati vsako jutro delat na polje in tako pomagala svojemu možu Andreju. Res da je družina trdo delala na posestvu, a za plačilo je ugodno živela.

Nekega dne sedi družina na klopi pod lipo in se pogovarja, kaj bodo delali naslednji dan. Nenadoma pa zaobrne gospodinja Kati pogovor o delu in vpraša moža, kdaj bosta šla v mesto Cook.

"Kati, zakaj pa bi šla rada v mesto?" jo je prijazno vprašal njen mož Andrej.

"Saj veš, Andrej, obleko moram kupiti zase in za Heleno. Potrebujem tudi kuhinjske in namizne posode," mu je odgovorila Kati.

Andrej pa ji odgovori v prijaznem tonu: "Kati, v mesto bova šla potem, ko bo šole konec in ko bomo izvršili najnujnejše delo. Tedaj bo Helena doma in bo pazila na hišo, kajti hiše ne moremo pustiti brez varstva."

"Pristanem na tvoje besede," reče Kati. "Hiše res ni pustiti, ne da bi je kdo nadzoroval."

Od tega pogovora sta potekla dva tedna. Na polju sta najbolj nujne pridelke pospravila in tudi šola se je končala. Neke večer, ko sta bila že v postelji, sta se dogovorila, da gresta v mesto naslednji dan.

Drugo jutro zgodaj vstaneta. Andrej je najprvo pognal živino na pašnik, dal hrane kokošim in malo pregledal okoli, če je v redu. Gospodinja pa je prebudila Heleno in ji pove, da se bosta z očetom odpeljala v mesto, nakar je pričela hitro pripravljati zajtrk. Ko se je Andrej vrnil iz hleva, je zajtrk že čakal nanj. Družina se vsede k mizi in zajtrkuje. Med tem pa mati razlaga Heleni, kaj vse ima delati, ko nje ne bo doma. "Pazi tudi na ogenj!" ji je resno dejala in svarila. "Pazi na ogenj, paži Helena, da ne najdeva pepela namesto hiše, ko se povrneva," pristavi tudi Helenin oče.

"Oče in mati, nikar se ne bojte, pazila bom na ogenj in prav tako izvršila vsa dela, ki sta mi jih naložila, vidva pa mi morata v mestu kupiti lepo obleko," je dejala Helena.

"Gotovo boš dobila obleko. Najlepšo ti kupim," de oče.

Ko sta bila pripravljena za odhod, je oče stekel v garažo po avtomobil in pa pripeljal pred hišo, nato pa dejal: "Kati, ako si gotova, lahko greva." "Seveda sem gotova," odgovori žena, nato pa vzame kovček in se poda s Heleno k avtomobilu. Starša se nato prijazno poslovita s Heleno, nato pa se odpeljeta. Helena pa stoji pred hišo toliko časa, dokler ji avtomobil ne izgine izpred oči, potem pa se poda v hišo. V hiši jo je čakalo veliko dela. Na peči je stala kuhinjska posoda in na mizi namizna. Treba jo je bilo pomiti. Tudi postelje je bilo treba (Dalje na 3. strani)

Vojna še ne bo končana... Ta slika iz nemških virov kaže ameriške ujetnike na zapadni fronti. V svoji "božični" ofenzivi so Nemci zajeli tisoče ameriških vojakov v Belgiji in Luksemburgu.

Da se razčistijo pojmi"— ali debata dveh urednikov

Odgovor na urednikov odgovor

I
Dotaknil se bom le glavnih
črk v odgovoru br. urednika na
moje pismo, ki je bilo objavljeno
Prosveti 27. decembra, onih
črk, ki globlje posegajo v mojo
devo.

Urednikovo "analizo"—ki jo
napačno imenuje psihonali-
zacija—v kateri "ugotavlja", da jaz
esnim kot neka domača žival,
ki pokaže rdečo cunj, kadar
slisim besedo komunizem, ome-
nim le mimogrede. Ta "analiza"
je zelo preprosta in nezrela,
oh nevedna inteligentnih lju-
di. Žalostno je, da se mora urednik
največjega slovenskega lista
Ameriki poslužiti teh starih in
lo obrabljenih metod v svoji
lemiki. Ta metoda je apel na
ljubiteljsko pamet. Povej tej
metodi, da je ta ali oni tako in
kaj bolan—in "dokazal" si ji
je. Ampak potem moraš nare-
diti piko. Če se spozabiš in res-
no argumentiraš z bolnikom, si
maga sebe udaril po buči.

Ko je br. urednik pred nekaj
tudi žigosal v Prosveti Stalinove
stike v Rusiji in Španiji, je dal
alinu pridevek Grozni. Ako
jaz rekel, da je on takrat bes-
el, ne bi s tem pojnasil ničesar.
Razlika med njegovim in mo-
jim temperamentom je vsekar
da je Garden nadel Stalinu
ime Grozni, jaz mu pa še ni-
m dal nobenega, dasi je Stalin
munist številka ena.

Ne, moj boj s komunisti, ka-
r v zvezi totalitarci, ni besni-
v. Če kaj vem, vem to, da
snitev škoduje zdravju. Ker
lim, da bi še dolgo živel, zato
brim, da si vedno ohranim
adno kri. Na drugem mestu
ravi br. urednik, da me je
rah pred komunisti. Tudi ta
bosa. Jaz ne pričakujem, da
komunisti kdaj zavladali v
meriki, zato se njihovih eska-
d prav nič ne bojim.

Prav tako banalno je sklica-
nje na to, kaj je pisala Ame-
ška Domovina, kaj je rekel
Franc Snój in kaj pravi ta ali
ni. Tudi to je apel na zeleno
amet, katera nič ne razsoja in
č ne razlikuje. Br. Garden
obro ve, da je med menoj in
ameriško Domovino prepad, ki
e bo nikdar premosten z moje
rani. Na njeni strani je vera
katoliško totalitarstvo, ki ga
z odklanjam, nasprotno ne bo
D. nikdar priznala demokra-
je, kakor jo jaz razumem in
olmačim. Kaj je torej skupne-
ma med nama načelno? Jaz sem
edno nasprotno in še vedno
asprotujem vsakemu totalitar-
stvu, komunističnemu kakor fa-
stičnemu in katoliškemu, brez
zira na to, komu je prav in ko-
pu ni. Zdi se, da je naša "kato-
ška propaganda zelo vesela, ker
e mene zmanjkalo pri Prosveti
—saj je imela z menoj neprestan
oj 39 let—posebno pa je vesela
estva, da so me odrinili od
rosvete—svobodomiselnosti in so-
alisti sami, ko me ona ni mog-
! In zdaj vas v svoje zadošče-
je draži.

Br. urednik piše, da mu je br.
logelj povedal, da je bivši Mi-
ster Snój rekel, da je bila Pro-
sveta na njegovi strani. Garden
lahko vedel, da to ni bilo res.
Najlepše se je to pokazalo ob
asu kralja Petra v Ameriki po-
eti 1942. Takrat je Snój mobi-
liral vse slovenske veljake v
Ameriki za poklonu Petru. Kpa
e dobil? Grupo voditeljev iz
Clevelanda, med katerimi sta
ila dva kasnejša partizanski
eljaka—z urednikom Ameriške
Domovine vred!—ki se je poklo-
ila Petru s prošnjo glede Pri-
norcev, v Washingtonu je pa ro-
nal edini Joe Zalar, kateri se je
al s Snójem vred slikat v na-
zočnosti Petra. Od Prosvete in
SNPJ se ni nihče klanjal, ne
sečno ni pisano. Prosveta
e Petra ignorirala, kolikor ni
ila kritična napram njemu.
Kdo je bil torej na Snójevi stra-
ni? Čemu jemljete tiste bedaste
opazke resno?

Danes je seveda drugače.
Kralj Peter je krenil za partiza-
ni in Franc Snój mu je sledil;
šli so še drugi. Subalič, pri-
atelj kralja Petra, sodeluje z

Brozovićem (Titom), kadar ni v
Moskvi. Danes so vsi ena poli-
tična družina. Ker je Prosveta
na strani te družine, je tudi na
Snójevi strani—danes zares. In
jutri morda pride tudi Ameriška
Domovina na vašo stran—in za-
kaj ne, če bo Tituš beračil pri
papežu za vojaške kaplane, ka-
kor je že?—in tedaj bo vse v
redu.

Br. urednik je omenil tudi
Srbohrana, ki je prav tako daleč
od nas, kakor je kakšen Hearstov
list. Da, Srbohran nasprotuje
partizanom, ampak iz popolno-
ma drugih razlogov, nacionalis-
tičnih in monarhističnih, ki so
meni docela tuji. Jaz ne maram
podpirati partizanov iz demokra-
tično socialističnih razlogov, ker
načelno odklanjam vsako totali-
tarstvo. Ti razlogi se med seboj
razlikujejo, kakor noč pa dan;
med njimi ni absolutno nič
skupnega.

Veliko krivico pa dela br.
urednik newyorškemu New Lea-
derju, ki ga v isti sapi vzporeja
s Srbohranom. Ameriško Domov-
ino in ostalimi nazadnjaškimi
elementi, ki nasprotujejo komu-
nistom. New Leader je dober,
napreden in pošten socialno de-
mokratičen list, da je malo ta-
kih; ima dobre poročevalce in
sotrudnike mednarodnega slo-
vesa. Br. urednik sam pravi, da
je "v marsičem izborn list," kar
je le delno priznanje, kajti res-
nica je, da je New Leader izbo-
ren v večini primerov—kljub
vsem napakam, ki jih včas z-
greši. Kdo, ki sploh kaj dela v
javnosti, pa je brez napak? Nič
zato, če podpira Roosevelta, na
drugi strani ga pa dosledno kri-
tizira, kadar mu ne ugaja nje-
gova politika, zlasti njegovo cin-
canje v domači politiki in pre-
veliko apiziranje Churchilla in
Stalina. Stališče New Leaderja
glede Jugoslavije je pravilno,
zato je velika škoda, da nima
več čitateljev med nami. Zari-
di svojega odločnega stališča na-
pram totalitarstvu vsakega kova
in v prid demokratičnim svobod-
ščinam po vsem svetu je New
Leader seveda velik trn v peti
ne le fašistom, nacistom in ko-
munistom, temveč tudi totalitar-
skim liberalcem in totalitarnim
socialistom.

Vsaka trditev, da New Leader
naseda kakšni lopovski propa-
gandi, je zelo smešna. Ljudem
pri tem listu je treba dati toliko
kredita, da so dovolj trenirani,
da lahko razlikujejo med blu-
fom in resnico ali možnostjo
resnice. Da so objavili članek
starega srbskega socialista Živ-
ka Topalovića, so prav storili;
jaz bi ga tudi, če bi še bil ured-
nik Prosvete. Topalović je osi-
delo Snójemv pridzevanjem,
vel v neumornem boju za pravi-
co in resnico—in danes najmanj
zasluži, da ga obrekujejo soderu-
gi, ki so obrnili hrbet demokra-
tičnemu socializmu in podpirajo
slovensko totalitarstvo. Prosvet-
na matica JSZ je pred štirimi
leti ponatila eno njegovih do-
brih del in upam, da se br. Gar-
den danes ne sramuje tega nje-
govega dela.—(Se nadaljuje.)
Ivan Molek.

Komentar urednika

Tista moja "analiza" iz duše-
slovja o "domači živali in rdeči
cunji" ni bila noben "point,"
marveč le izraz ali opazka, ki se
rabi v preprostem jeziku od pre-
prostih ljudi. Psihologi rabijo
seveda bolj "učeno" terminolo-
gijo za označevanje istega "feno-
mena." Da taki tipi eksistirajo,
oove že znani ljudski izraz. Da
br. Molkou ustrezem, bom vzel
"besedo nazaj," dejstva pa osta-
nejo—dejstva.

Res sem v dobi velikih "čistk,"
popolne likvidacije vseh starih
boljševikov, očetov velike revo-
lucije in Sovjetske unije, tituli-
ral Stalina s pridevnikom "Gro-
zni." Enako so ga tudi mnogi
drugi. Sreča za Stalina—ne pa
za Rusijo!—da je Hitler napra-
vil svojo največjo zmoto in iz
Stalina Groznega napravil Stali-
na Velikega, kakor bo najbrže
poznal v ruski zgodovini—kakor
je Peter Veliki, čeprav je bil
eden največjih ruskih tiranov,
toda obenem tudi graditelj kol-
je Stalina, ali pa Ivan Grozni, ki

sicer ni "likvidiral" toliko Ru-
sov kot jih je Stalin.

Dejstvo, da je Ameriška Do-
movina zadnja leta delala poklo-
ne br. Molkou in večkrat citirala
ali pa skoraj v celoti ponatis-
nila njegove članke o partizanih,
je lahko banalnost v njegovih
očeh, toda ni banalnost za Pro-
sveto, za SNPJ in za ves napre-
ni element. (Enako dela tudi
Rado Staut, ki hodi v farovž po
inspiracije in je v svojem zakot-
nem lističu tudi ponatisnil iz
Prosvete zadnje Molkovo pismo
z uvodom, ki bi delal vso čast
A. D., ni pa hotel ponatisniti
urednikovega odgovora.)

Pisec teh vrstic ni še nikdar
rekel ali zapisal, da med br.
Molkou in Ameriško Domovino
ni nobene razlike v političnem
in verskem mišljenju. To bi bila
res banalnost, če bi kaj takega
rekel. Ne! Nekaj drugega je
resnica: Molek je na enem ek-
stremu, A. D. pa na drugem; in
kakor se čestokrat zgodi, da se
oba ekstrema dotikata in zlijeta
drug v drugega, tako se je zgo-
dilo tudi v tem primeru. Dej-
stvo je, da med Molkovim stali-
ščem in stališčem Ameriške Do-
movine napram osvobodilnemu
gibanju v starem kraju ni abso-
lutno nobene razlike. In kar je
še lepše, tudi A. D. zavija svojo
umazano "antiboljševsko" pro-
pagando v demokratične fraze.

Čas bi že bil, da bi se br. Mo-
lek sprijaznil z resnico, da ga ni
nihče izpodrinil od Prosvete; v
resnici se je izpodrinil sam radi
svojege sovražnega stališča na-
pram osvobodilnemu gibanju v
staremu kraju. (O slednjem se
bodo čitatelji lahko bolje uverili
iz nadaljnjih Molkovih člankov.)
Kot posameznik ima br. Molek—
ali kdorkoli—vso pravico do svo-
jege stališča, toda isto pravico
ima tudi vsaka organizacija. In
kjer se stališče posameznika, v
tem primeru urednika glasila,
tako globoko križa s stališčem
organizacije kot se med br. Mol-
kom in gl. odborom—in tudi
članstvom—je ne samo logično,
marveč tudi zdrava demokraci-
ja, da se posameznik poda večini,
ali pa odstopi z odgovornega
mesta. Če slednjega neče stori-
ti, je v interesu demokracije—
in organizacije—da se ga odstra-
ni. Vsaka drugačna demokraci-
ja je farsa. Zdravo in sploh
kardinalno demokratično načelo
je tudi, da ima manjšina v orga-
nizaciji pravico do besede, da
lahko pridobi večino za svoje na-
zore; kjer manjšina nima te pri-
like, tam ni demokracije.

Ko je prišel kralj Peter v
Ameriko leta 1942, takrat ni
sploh nihče med nami vedel o
kakšnem partizanskem in osvob-
ditnem gibanju v Jugoslaviji.
Takrat smo vedeli le o četnikih
in Mihajloviću, ker je zamejna
vlada vse vesti o partizanih eno-
stavno zatrla. Da takrat Pro-
sveta in vodstvo jednote ni na-
sedlo Snójemv pridzevanjem,
se imamo zahvaliti močnim de-
mokratičnim tradicijam. Pro-
sveta in jednota se nista še ni-
kdar klanjali kakšnemu kralju in
upajmo, da se tudi nikdar ne
bosta. Z veseljem priznam, da
ima pri gradnji teh tradicij ve-
liko zaslug tudi br. Molek. Prav
zato nam je žal, ker je prišlo do
tega razpota.

Koliko je kralj Peter "na stra-

ni partizanov," pokazuje naj-
novejši dogodek. Njegov stari
oče, pokojni "čika Pero," bi naj-
brže bil, ne pa Aleksander ali
Peter, ki sta oba, oče in sin, iste-
ga kova. Da je danes Prosveta
"na Snójevi strani," je v resnici
banalna igranje z besedami.

Če je stališče New Leaderja—
ali pa br. Molkou—pravilno glede
Jugoslavije, tedaj je pravilno tu-
di stališče Srbohrana—in tudi
A. D. in Stautovega lističa. V
obeh listih, Srbohranu (angleška
izdaja) in New Leaderju sem
čital identičen material, napisan
po isti osebi (tukaj nimam v mi-
slih Živka Topalovića). Srbo-
hran je tudi priobčil več člankov
iz New Leaderja glede Jugosla-
vije, obratno pa je New Leader
zajemal material za svoje članke
iz Srbohrana, vsaj pa iz istih vi-
rov, dasi jih ni nikdar navedel.
In vir te velesrbske in antiparti-
zanske propagande je bil "jugo-
slovanski" poslanik Fotić.

Ni vprašanje, kakšne imotive
ima kdo in koliko je kdo treni-

ran, marveč je odločilen faktor,
kakšno stališče kdo zastopa. Sta-
lišče preprostega in čisto nič
"treniranega" delavca je lahko
in tudi je čestokrat veliko bolj
pravilno kot pa stališče najbolj
"treniranega" in učenega člove-
ka. Molkou rad priznam, da so
pri New Leaderju zelo trenirani
ljudje. Na žalost so tako "tre-
nirani," da bi v Jugoslaviji raje
videli na čelu vlade kralja Pe-
tra in vso njegovo korumpirano
starorežimsko bando kot pa Ti-
ta in Osvobodilno fronto. Na
žalost so tudi tako trenirani, da
v grški tragediji raje podpirajo
imperialista Churchilla kot pa
pristaše grškega osvobodilnega
gibanja, ki so se skoraj pet let
junsko borili proti nacističnim
okupatorjem. Kolikor mi
je znano, je New Leader edini
liberalni ali delavski list v tej
deželi; ki glede Grčije zagovarja
Churchillovo fašistično politiko
kot—"manjše zlo." Zopet dokaz
objema dveh ekstremov.

Anton Garden.

Boj za demokracijo?

F. A. Vider
Dogodki in novice poslednjih
dni bolj in bolj kažejo, da se—
posebno Anglija—nekam čudno
borimo za demokracijo, do
katerega spoznanja bi bilo do-
bro, da pridejo tudi voditelji
angleške delavske stranke pre-
dno bo prepozno.

Grčija

Ravno nekaj ur prej, ko je
angleški ministerski predsednik
Churchill dospel v Atene, da
ublaži nasprotstvo med rojalisti
in napol fašisti na eni strani, ter
zastopniki ljudskega osvobodil-
nega gibanja na drugi, so iz ka-
nala pod hotelom "Grand Bre-
tagne" potegnili tona dinamita
in TNT nemškega izdelka. Ka-
ko je mogel biti dinamit v taki
količini podtakljen v kraju, ka-
teri je bil pod kontrolo minis-
trstva udanega in grški narodni
osvobodilni armadi sovražnega
vojaštva, je dobro pojasnilo v
uredniškem članku lista Tri-
bune v Londonu od strani ured-
nika Aneurina Bevana, člana
delavske stranke, ki pravi, da
ima v posesti telegram, katere-
ga je grški kralj Jurij poslan v
Atene iz Londona svojim pod-
pornikom, rojalistom. On jim
v brzopletu poroča, da je pristal
na regentstvo radi zagotovila od
Anglije (brezdvoma od Church-
illa), da je regentstvo v Grči-
ji le začasno, da se bo on, kralj
Jurij povrnil na tron, da narod-
na osvobodilna armada ne bo v
novi vladi in da bo Anglija so-
magala odstraniti E. L. A. S. iz
vseh odgovornih pozicij in po-
vsod.

V Grčiji je prišlo do premirja
kot poročajo, toda kot omenja
The Chicago Sun v svojem u-
redniškem članku z dne 13. de-
cembra, "je prišlo do premirja
radi sile angleškega orožja in
ne radi pravice," kar še zna nad-
Anglijo s časom še brdiko ma-
ščevati. V pričo navedenih do-
godkov je povsem razumljivo,
zakaj je angleški general Ronald
H. Scobie, poveljnik britskih
čet v Grčiji, prepovedal ameri-
škim časnikarskim poročeval-
cem vsak pogovor ali sestanek z
zastopniki E. L. A. S. ali ljudske
osvobodilne vojske. To je, z re-

ran, marveč je odločilen faktor,
kakšno stališče kdo zastopa. Sta-
lišče preprostega in čisto nič
"treniranega" delavca je lahko
in tudi je čestokrat veliko bolj
pravilno kot pa stališče najbolj
"treniranega" in učenega člove-
ka. Molkou rad priznam, da so
pri New Leaderju zelo trenirani
ljudje. Na žalost so tako "tre-
nirani," da bi v Jugoslaviji raje
videli na čelu vlade kralja Pe-
tra in vso njegovo korumpirano
starorežimsko bando kot pa Ti-
ta in Osvobodilno fronto. Na
žalost so tudi tako trenirani, da
v grški tragediji raje podpirajo
imperialista Churchilla kot pa
pristaše grškega osvobodilnega
gibanja, ki so se skoraj pet let
junsko borili proti nacističnim
okupatorjem. Kolikor mi
je znano, je New Leader edini
liberalni ali delavski list v tej
deželi; ki glede Grčije zagovarja
Churchillovo fašistično politiko
kot—"manjše zlo." Zopet dokaz
objema dveh ekstremov.

Anton Garden.

prezentanti tistih bojnikov, ki
so zaveznikom največ pomagali
v boju zoper fašiste in nacije.
Take nagrade plačuje torijska
"demokracija" tistim, ki zanjo
prelivajo kri, kar bi si žihar
marksisti delavce zapomnil.

Intrige o poljskem vprašanju

Kje in kdo največ intrigira,
kdo naj na Poljskem gospodar
po ti vojni, vidi lahko vsakdo, ki
ni zaslepljen s predsodki do
Sovjetske Rusije.

Naša vlada—ameriška nam-
reč—si želi krog sebe prijateljs-
ke sosedne in to celo v štiristo-
milij oddaljeni Argentini, pa nam
tega nihče ne zameri, niti Ru-
sija ne. Toda v poljskem vpra-
šanju, katera meji na pragu
evropske Sovjetske Rusije, tam
pa mi še vedno podpiramo so-
vjetom sovražno poljsko vlado
v Londonu, kar je v velikim
protislovju z našim obnašanjem
v tem oziru v ameriški sferi.
Rusi, čeravno jih je svet pred to
vojno smatral za precej zabite,
tudi niso tako slepi, da bi tega
ne videli.

Katoliška Poljska je bila za
Vatikan vedno zlat rudnik, in
ta rudnik si želi papež kot do-
ber ekonom za vsako ceno ob-
držati. Ker papež pozna politi-
čni vpliv predsednika Zedi-
njenih držav, mu je vseeno več
za Rooseveltovo prijateljstvo,
čeravno je drugačnega verskega
prepričanja, kot pa na primer
za kakšnega katoliškega Polja-
ka, ki je mogoče za razdelitev
velikih posestev na Poljskem.
Zbirka poštnih znamk, katero
je papež Rooseveltu poslal v da-
rilo, je za Vatikan veliko manj-
še vrednosti kot pa poljski stu-
denec zlata, ki teče že leta v pa-
pežovo zakladnico. Ako, se s
tem pripravljaj pot, da bi se na-
ši sinovi pretepali za vatican-
ske interese po Poljskem, je
priporočljiva boljša razsodnost
od strani tistih, katerim je vse
za posvetno bogastvo in nič za
blagor ljudstva.

Kdor hoče biti boljše poučen
o poljski vladi, ki se je formirala
v Lublinu, in katero je So-
vjetska Rusija že priznala, naj
čita poročilo poročevalke in pi-
sateljice Anne Louise Strong v
Chicago Sunu, pa se bo prepri-
čal, da ni tako "rožeta" kot se
jo javnosti slika. Največji greh
je kajpada storila, ker je spre-
jela program za razdelitev ob-
širnih posestev med delavce in
kmete, ki so bila prej v rokah
poljskega plemstva in aristokra-
cije. Svet se spreminja in spre-
menil se bo tudi po ti vojni, te-
ga procesa ne ustavi nihče.

Tragedija o

Jugoslovanskem regentstvu

Jugoslovanski kralj Peter je
zadnji teden presenetil javnost
s svojim odločnim in samostoj-
nim(?) nastopom; tudi z angle-
ško vlado se ni posvetoval, ka-
kor poroča Peter Whitney z dne
12. januarja v Chicago Sunu,
da nemara sodelovati z nobenim
regentstvom, v Jugoslaviji. Ju-
goslovanski kralj, kot angleški
gost, se je postavil po robu
Churchill in Edenu in bojazen
je, da se ga ne bo nihče upal
ukrotiti. To je res korajžja brez
primere! Če je bilo omenjeno
poročilo javnosti izdano brez
vednosti angleške vlade, potem
je lahko soditi, kako visoko mo-
ralno stoji. Besede nesmrtnega
ameriškega predsednika Lincol-
na, "da se da varati nekaj lju-
di nekaj časa, toda ne vseh lju-
di vedno," še drži.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2637-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR	
Izvršni odbor	
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TRAVNIK, gl. pomočnik tajnika	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd.	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRIHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik glasila	2637 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsednika
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik

Districtni podpredsedniki
JOS. CULKAR, prvo okrožje
JAMES MAGLACH, drugo okrožje
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje
JOHN SPILLER, četrto okrožje
URSULA AMBROZIC, peto okrožje
EDWARD TOMSIC, šestto okrožje

Gospodarski odbor
MATH PETROVICH, predsednik
VINCENT CAINKAR
F. A. VIDER
MIRKO G. KUHEL
JACOB EUPAN
DONALD J. LOTRICH
RUDOLPH LISCH

Perolni odbor
ANTON SHULAR, predsednik
FRANK VRATARICH
FRANK BARBIC
ANDREW VIDRICH
JOSEPHINE MOČNIK

Nadporni odbor
FRANK ZAITZ, predsednik
ANDREW GRUM
JOHN OLIP
FRED MALGAL
JOSEPH FILPOT

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

Glavni sekretarji
DR. JOHN J. ZAVENTNIK

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Toda kar sem bil storil, sem bil storil. Kokarda, ki sem jo nosil v gumbnici svoje suknje, je bila bela: odločil sem se bil za svoj stan. In morda je bilo to res najbolje. Toda čim delj sem premišljeval, tem bolj mi je pojemalo moje navdušenje; kolikor manjša je postajala važnost prizora, ki je bil za menoj, toliko važnejša se mi je zdela dolžnost, ki me je bila privela v Cahors in ki sem jo bil lahko miselnostno zanemaril. Čim bolj je izginjal iz mene vpliv gospe saintalaise, tem bolj mi je oživljala v duši slika njene hčere, kako je sama in prestrašena sedela v kočiji. Nazadnje sem jadrno skočil na konja, da bi se ob brzini ježe otresel tegobnih misli.

Ko smo dospeli na vrh, s katerega se vidi v Saint-Alais, sem jel z očmi iskati luči na dnu doline, ne misleč na to, da je bilo komaj še uro do polnoči in da je moralo v vasi že davno vse spati. Razočaran in nestrpen sem krenil po klancu nizdol; tedaj pa sem začul za seboj zvok, ki sem ga dobro poznal.

"Stoj, tepec!" sem srdito zavpil ter zadržal konja in se okrenil na sedlu. "Kobili se je spet zlomila podkev, ti pa jaseš dalje, kakor da se ni nič zgodilo. Stopi s konja in pogledj. Ali meniš ..."

"Oprostite, gospod," je zajecel Gilles, ki je bil zadremal na sedlu.

Spustil se je na tla. Kobila, ki jo je jahal, je imela lastnost, da je pri vsaki priliki zlomila podkev na zadnji nogi ter začela šepati. Buton jo je bil koval na vse načine, toda zaman.

V tem, ko je sluga privzdigoval nogo svoje živali, sem tudi jaz skočil na tla. Uho me ni prevarilo: podkev je bila strta. Gilles je izkušal smeti kos železa, ki je še visel na kopitu, toda žival je bila uporna in moral je odnehati.

"Taka ne more v Saux," sem kriknil srdito. Služabnika sta nekaj molče ogledovala žival. Nato se je oglašil Gilles.

"Saintalaise kovačnica je komaj sto petdeset sežnjev od tod, če krenemo nizdol po drevo," je dejal. "Lahko bi zbudili Petit-Jeana, da bi prišel sem kaj s svojimi kleščami. Toda ..."

"Toda kaj?" sem rekel osorno.

"Sporekel sem se z njim na cahorikem semnju," je klavorno odvrnil Gilles, "in bojim se, da zaradi nas ne bo hotel priti."

"Prav, prav," sem se ujezil. "Sam pojdem k njemu. Ti počakaj tu in pazi na kobilo."

Andre mi je držal stremen, da bi zlezal na konja. V svoji jezi sem osorno zavrnil njegovo pomoč in sem se odpravil peš. Prišel sem do bližnjice, ki vodi v Saint-Alais, in zavil po njej; veselo zvenketanje užd in mrmrajoči razgovor služabnikov sta zamrla za mojim hrbtom.

Topoli so rasli ob cesti na obeh visokih bregovih, ki sta jo spremljala, tema je bilo kakor v rogu in skoraj tipati sem moral, da sem lezel naprej. Preklinjal sem Saint-Alaise zaradi njihovih slabih cest in mesec zaradi tega, ker je bil tako zgodaj zašel. Neprestano šumenje topolov me je vznemirjalo in dražilo. Spotaknil sem se in zarentalil nad Gillesom; nato sem se ustavil in prisluhnil. Čepav sem bil v rebri, sem spet začul zvenketanje užd, kakor da so jo konji ubrali za menoj.

Na prvi mah me je to razkačilo, zakaj menil sem, da sta služabnika prekršila moje povelje. Toda kmalu sem spoznal, da se sliši zvenket od spredaj in da je jačji in nekam pomembnejši od rožljanja povodcev in užd. Dokaj prenečen sem taval dalje. Naposled sem opazil nejasno, rdečkasto luč, ki se je v temi svetila

izza topolov; zazdelo se mi je, da v kovačnici še delajo. To mi je bilo kaj dobro došlo.

Ko pa sem stopil izza ovinka in zagledal kovačnico pred seboj, sem osupel obstal. V kovačnici in okoli nje je bilo vse živo. Dve kladi sta peli; videl sem ju, kako sta se dvigali in padali, ter slišal jeke njihovih udarcev. Rdeči saj ognja je oblival cesto, ozarjal drevesa na na oni strani in črtal njih sence ogromno povečane na nebo.

Ta prizor me je navdal z brezmejnimi začudenjem, kakaj bilo je tik pred polnočjo. Na srečo sem zagledal nekaj drugega, kar me je še bolj iznenadilo in zadržalo moje korake. Med kovačnico in sečjo, za katero sem stal, se je preganjala truma golorokih in razmršenih ljudi s počrnelimi, zagorelimi obrazi. Polovica jih je bila že oborožena s sulicami in vilami; dajal jim jih je nekdo, ki je obenem razdeljeval može na krдела, govoreč jim, kakor bi jih nečesa učil. Vzlic odmerjenemu kovanju kladiv se je razodevala v tem početku nekakšna divja naglica.

Izprva sem stal kakor okamenel. Nato sem se v temi nehote približal seči, da bi bolje videl. Tisti, ki je poveljeval, je nosil na ramenih veliko sekuro; v soju ognja je bila videti vsa oblita s krvjo. Ta človek se kar ni mogel umiriti. Zdal je hodil od skupine do skupine ter mahal z rokami, razdajal povelja in hrabil ljudi, zdaj je potegnil kakega moža iz enega krдела in ga je siloma postavil v drugo, zdaj je imel nagovor, ki ga nisem mogel razumeti, ker sem bil sto korakov od njih; časih je stopil v kovačnico in njegova široka pleča so za trenutek zaprla svetlobi pot. Bil je Petit-Jean, saintalaise kovač.

Okoristil sem se z eno teh prilik in se približal še nekoliko bolj. Niti malo nisem dvomil, da pomeni vse to kri, ogenj, zločine, plamene, ki se bodo dvigali proti nebu, in kričanje groze, ki se bo razlegalo vnoč. Toda hotel sem zvedeti več od tega. Skrivaje se za drevesa in v jarku, sem se naposled priplazil tako blizu, da me je ločilo od tolpe jedva še pet ali šest sežnjev. Zamrl sem v nepremični napetosti, med tem ko se je Petit-Jean vrnil iz kovačnice z novim naročjem orožja, ki so ga še tisti mah razgrabile lakomne roke. Zdal sem slišal vse, kar so govorili, in ob tem, kar sem slišal, me je izpreletela mrzla zana. Gargoufovo ime je šlo od ust do ust. Saintalaisekemu oskrbniku so obetali vse najokrutnejše muke in najstrašnejše načine smrti; hoteli so ga kaznovati za njegove stare grehe, njegova krivična in tridnoška dejanja, o katerih so nopo menda prvič glasno govorili.

Nazadnje je dal nekdo znamenje s tem, da je kriknil: "V grad! V grad!" Čuvstva, s katerimi me je navdalja nočni prizor, so se ob tem kriklu mahoma izpremenili v davečo grozo. Že sem hotel planiti naprej. Hotel sem odkrito stopiti pred te ljudi, da bi jih s prigovarjanjem, grožnjami, prošnjami ali čimerkoli odvrnil od njihovega namena. A že v naslednjem trenutku sem izprevidel, kako jalov bi bil tak poizkus. Ljudje, ki sem jih imel pred seboj, niso bili več tisti kmetje, ki sem jih od nekdaj poznal; njih kretnje in njih hripavi, besni glasovi so pričali, da so jih dogodki izpremenili v divje zveri. Če bi se jim bil pokazal, bi me bili ubili in zmrcvarili. Umaknil sem se v najglobljo senco, obrnil se in jo ubral po cesti nazaj. Teme in kolotečin mi zdaj ni bilo več mar. Niti nisem opazil, kadar sem se spotaknil, niti se nisem zmenil, kadar sem pal. Čez dve minuti sem ves zasopel pritekel k služabnikom in jima v naglici naročil, kaj naj storita.

(Dalje prihodnjic.)

VRHNJA PLAST

"Njegov povojni načrt naj bi vključeval tudi železni jopit ..."

ko slab. In omara je tu, dva stola in miza. Zaboje vzamem s seboj in nekaj posode tudi. In tu je postelja in še druga omara, ta je iz trdega lesa."

Trkal je Urban zdaj tu, zdaj tam na steno barake.

"Tule je deska gnila," je rekel. "Nove bo treba. In tamle teče skozi streho, popraviti bo treba." Potem je stopil po baraki, potipal to in ono, tudi tla je pregledal.

Tako. Zvečer sta se pogodila. Denar pa je prinesel Urban šele čez par dni ip še takrat mu je nekaj odtegnil. Seveda, težki časi so in je težji se obetajo.

In so od tedaj minuli trije dnevi in je za meglenim dnem spet prišel večer.

Enakomerno udarjajo kolesa svojo pesem železa; skozi noč. Andrejček sili ob oknu hropečega vlaka. Mimo pojče šipe, ki se venomer stresajo od udarcev koles, beže lakre in na nebu žare zvezde, tako velike, tako lepe so. Andrejček bi jih gledal zmeraj, vso noč, ampak njegove oči so trudne. Skozi mrak prihajajo predenj tuja mesta, vsa ožarjena od jutranjega sonca. Mimo okna pa beže žareče saje in kolesa pojo svojo večno pesem v zvezdnato noč. Takih, tako lepih noči je imel Andrejček malo, skoro vse so bile temne, tako žalostne, kakor jih morejo dati človeku samo barake, tisti črni zaboji, skriti in pozabljeni za razpadajočim obzidjem.

Jutro. Zvezde ugašajo in v dalji zažare skalnate gore, od sončnih pramenom obsijane. Tod po teh brdih, po teh ravnicah ni več snega—nikoli ga ni, pravi oče. Tod rasto smokve, visoke ciprese, zdaj Andrejček ve, to je tista prečudna dežela, kjer rasto palme, kjer je večna pomlad doma.

Vlak drvi, skozi predore puha. Časih za hip obstanejo drveča kolesa in že zopet zasopihla črna pošast. Čim bliže je morju, tem bolj se ji mudi.

Andrejček odpre oči. V istem hipu se razklenjejo skalnate gore in v dalji zablešči neizmerna gladina.

"Morje!" krikne Andrejček.

je tista lepa dežela, o kateri je pravil toliko skrivnostnega oni večer pred barakami stari rudar.

Pristanišče. Prav vanj je zavozil vlak. Kakor ponosne palače leže tik ob obali veliki parniki, vse živo je na njih, in iz množicnih dimnikov se vali črn dim. Ob teh velikanih se giblje sto in sto majhnih jadrnic in čolnov. V njih posedajo stari mornarji, ponekod mladi ogoreli fantje, ti si prepevajo čudno žalostne pesmi in tamle kade može iz dolgih pip, gledajo po morju in prisluškujejo pesmim, ki jih poje mladost ... Po skaloj in čerih lazijo otroci in sticejo po opranjah in votlinah za nečim lepim, Bog ve za čem! In v pristanu valovi življenja, vse hiti križem, potniki, nosači in postopači. To je živa reka, ki se pretaka od morja k morju, od jutra do večera, venomer.

Večeri se. Andrejček stoji molče ob očetu na obrežju. Pred njima pošumevajo valovi, v dalji krvavi nebo in morje je kakor kri. Potem postaja nenadoma vse svetlejšje, kakor živo srebro se zablešči—še hip, dva, in zadnji sončni pramen utone v njegovi neizmerni globini. V dalji režejo valove veliki parniki, Bog ve, kako dolga bo njihova pot? V tuja morja plovejo, na njih vihrajo trobojnice, da še zadnjikat pozdravijo to lepo zemljo, svojo domovino.

(Dalje prihodnjic.)

Razni mali oglasi

Hotelske služkinje in čistilke

STALNO DELO DOBRE DELOVNE OKOLIŠČINE "Full" ali "part time," kakor želite. \$92.00 na mesec. Oglasite se

EDGEWATER BEACH HOTEL v uposlovalnem uradu 5357 Sheridan Road

SIVILJA za popravljanje oblek, dobra plača, stalno delo, pridite takoj, 3345 Lawrence.

Razni mali oglasi

"BUS BOYS"

STALNO DELO DOBRE DELOVNO STANJE Dobra plača—pridite še danes! Oglasite se

Edgewater Beach Hotel

v uposlovalnem uradu 5357 Sheridan Road

\$50.00 ZASTONJ

Ako mi poveste nekoga, ki ima dobro karo na prodaj. Ali pa jaz kupim vašo karo in vam dam \$50.00 v gotovini.

PHONE SEELEY 0607

Po 6. uri P. M. pa JUNIPER 7810.

IZKUŠEN KROJAČ za ženske sukne in obleke, ročno in strojno šivanje. Dobra plača, stalno delo. 3345 Lawrence.

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

Zenske za čiščenje

Delovne ure od 5:30

popoldne do 12. ure zvečer.

Vojno nujna industrija.

Rabimo tudi

pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri:

ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKO

Street Floor

309 W. Washington

Street

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čamlike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

. Cene zmerna, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. Lawndale Avenue . . Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4994

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, en član ali družina \$6.00 za eno letno naročnino. Če va član ali družina plačajo pri anasmentu \$1.30 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predlag za članu SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. dršave in Kanado	96.00	Za Chicago in okolice je	\$7.50
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.30
2 tednika in	3.00	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.30	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	ni	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v platu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloge pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družina št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družina št. _____

3. _____ Čl. družina št. _____

4. _____ Čl. družina št. _____

5. _____ Čl. družina št. _____

Mesto _____ Družna _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

BARAKE

Adam Milkovič

(Nadaljevanje.)

"Čez mesec dni pojdeva od tod, Andrejček! Barako bom prodal Urbanu, za vožnjo bova imela in še nama bo ostalo."

Ta večer je smel Andrejček spati v očetovi postelji. Vso noč sta se pogovarjala. Kako toplo je bilo Andrejčku! Zunaj pa je zavijal vihar, tanko je poživigal in stresal šipe, da so zdaj pa zdaj zazvenele v noč.

In tako beže dnevi. Za obzidjem zdaj ni več tako pusto, tako prazno. Ženske govore zdaj iz dneva v dan samo o Gorjancu in o malem Andreju. Če bi njega ne bilo, pravijo, bi stari še danes sedel v ječi. Kdo pa je vedel, razen fanta vse to, kar je napravila Gorjanka tisto jutro!

In ko so končale razgovor opoldne, ko so možje prihajali domov, so na večer zopet pričele od kraja. Kaj pa bi drugega? Zdaj je drugače življenje za obzidjem tako enolično, prazno. Oni, ki hodijo na delo, so kakor roboti, ljudje so, ki delajo od jutra do mraka, kar jim ukažejo

drugi. In ko se vračajo o mraku domov, ne povedo ničesar novega. Največ vedo povedati še ženske in oni, ki so brez dela in hodijo iz dneva v dan po ulicah, postajajo na trgih in prosjačijo.

In če časih koga ni domov, pravijo ženske: Menda so ga zaprli, še prositi ne smemo več. Tako se zgodi večkrat. Čez dva dni jih izpuste. Kam pa bi s takimi? Da bi vsaj pošteno metlo! Sneg bi odmetavala z ulice, bolje to ko nič.

Zdaj posedajo najrajši v baraki pri Gorjancu.

"Tak le misliš od tod?" pravi jo. "Če bi kako naneslo z delom ob morju—pa se spomni še na nas!"

"Saj bi delal," pravi bled fant dvajsetih let in iztegne lopataste roke, "ko pa ni kaj prijeti ..."

Tako govore, zdaj pridejo ti, zdaj oni in se priporočajo. Dobro se zdi Andrejčku. Hm, si misli, še oni prihajajo, ki očeta niso nikoli marali!

Potem je prišel neki večer še

Urban. On bo kupil barako od očeta, zdaj je še nimaj pri stari Stefkulji stanuje. In sta šla z očetom okoli barake.

"Troje oken ima, šipe so cele. To sem popravil oni dan," pravi Urbanu. "Na eni strani je soba, na drugi štedilnik. Še ni ta-"

Sponsored by

AMERICAN SLOVENIAN

MOTHERS & DAUGHTERS

CLUB OF HIBBING

"UNDERGROUND

GUERRILLAS"

A Thrilling Story, of the

Jugoslav Guerrillas Fight-

ing Against Nazi Terror.

Starring Mary Morris,

Leading Yugoslav Actress

& All Star Cast Showing

at the

HOMER THEATRE

Hibbing - Minnesota

Tues. & Wed. Jan. 23 & 24

Eve. Shows—7 to 9 P. M.

Admission 12c and 30c

KUHAJSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA STANE SEDAJ

\$3.00

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 18th Street

New York 11, N. Y.